

Marc Raven in gesprek met Yoeri Albrecht (Art Dinner Bradwolff Projects)

“Soms ben ik, wonderlijk genoeg, heel tevreden”.

Voorbij je eigen grenzen.

Marc Raven: Het heeft lang geduurd voor ik erachter kwam dat dit de factor is waar het over gaat: dat je duwt voorbij je eigen grenzen. Dat is de rode draad die valt aan te brengen bij de kunstenaars die mij inspireren; vanuit het vertrouwde jezelf net zolang ontregelen totdat je paradoxaal genoeg juist weer heel dicht bij je eigen identiteit uitkomt.

Mooi, klein, fijn.

Hebben deze kunstenaars je bevrijdt van de kunstgeschiedenis?

Dat is een prettige bijkomstigheid. uiteindelijk gaat het over authenticiteit die de geschiedenis ontstijgt. Het is niet lineair.

Ik ben ervan overtuigd dat deze werken mijzelf net zo verbazen... ik moet óók moeite doen om ze te accepteren. Toch bedoel ik ook weer niet dat dit werk heel moeilijk is... net noemde iemand mijn werk verleidelijk en sappig. Ik ben blij met deze kwalificaties.

In tegenstelling tot wat het laatste werk suggereert probeer ik altijd weer schilderijen te maken. Wonderlijk genoeg kom ik daar telkens op terug. Ik wil gewoon een mooi, klein, fijn schilderijtje maken, maar omdat dat niet lukt ontstaan in het gebied daaromheen de dingen die ik oneindig veel beter vind. Ik heb ook letterlijk geprobeerd om deze aanpak te handhaven. Je begint dan bijvoorbeeld direct met een balkje maar toch, er blijft altijd een gebied over waar het niet lukt. En precies daar gebeurt het. Elke keer als ik dáar een techniek van probeer te maken dan raakt de boel gelukkig dusdanig ontregeld dat er toch weer iets nieuws ontstaat. Maar ondertussen ontwikkel ik wel een oog voor waar de mogelijkheden liggen. Ook ontwikkel ik scherpte voor dat wat misschien iets is ook al kijk je er met gemak overheen.

Er hangen hier een aantal werken waar je, jou kennende, min of meer tevreden mee bent?

Soms ben ik, wonderlijk genoeg, heel tevreden.

Dat is nieuws, zou ik zeggen.

Deze werken die welhaast zichzelf maken overtuigen mij voor ‘the time being’ meer... ik maak wat ik niet maak. het is ook een vorm van stupiditeit, koppigheid om telkens schilderijtjes te willen blijven maken. Overigens beschouw ik deze werken nog steeds als schilderijen.

Alchemist?

Het klinkt heel erg alchemistisch. Zo jezelf afleiden, in het moment waarop je je bewustzijn er niet helemaal bij hebt en waarbij er iets brouwt, broeit, gist en borrelt.

Bovendien als ik je werk zo bekijk dan zie ik het ook gisten en borrelen. Of is dat een romantische interpretatie van het ontstaansproces?

Ik weet het eigenlijk niet. Ik blijf het doen. Misschien is het romantisch maar ik vraag me ook af of het niet gewoon dom is? Of raar?

'T is niet heel makkelijk ervoor te kiezen om iets te doen waarbij de mogelijkheid bestaat dat het nooit zal lukken. Dat is toch een beetje apart. En wat nog vreemder is... ik ben nu oud genoeg en doe dit al zolang dat ik op een gegeven moment besloten heb om gewoon maar dom te blijven. Het klinkt misschien romantisch maar ik vind het zelf niet heel romantisch.

Het is voor mijn doen waanzinnig dat wat ik nu hier laat zien een verzameling is die ik in een relatief korte periode bij elkaar heb gewerkt. En dat het vervolgens klopt, dat het past en dat ik het goed vind. Dat is natuurlijk machtig. Ik vind het een geslaagde missie. Ik zou er nu mee kunnen stoppen.

Ken je de legende van Sisyphus. Zou je het bijltje er nu bij neer willen gooien?

Nee, want met Sisyphus loopt het trouwens wel erg slecht af. Heel lang vond ik dat ik dat eigenlijk wel moest doen. Ik dacht dat het allemaal een farce was. Maar het probleem was eigenlijk dat ik mij verzette tegen dat wat echt de moeite waard bleek te zijn. Ik maakte wel goede dingen maar er zat telkens veel tijd tussen. De goede werken waren opzichzelfstaande hoogtepunten die zich niet verhielden tot het vorige hoogtepunt. Om die werken te laten zien was dan ook heel lastig. Je zou dan een heel wonderlijke tentoonstelling krijgen van werk dat heel erg uit elkaar ligt. Ergens in m'n achterhoofd ben ik natuurlijk toch met mijn carrière bezig.

Risico nemen.

Wanneer weet je of werk af is?

Dat is heel lastig. Op een gegeven moment kan ik er alleen nog maar naar kijken zonder er iets van te vinden.

Ik werk heel lang aan verschillende werken tegelijkertijd. Iets kan in twee minuten opeens op zijn plek vallen en af zijn, met drie ingrepen klaar zijn. Ook kunnen dingen, die ik in eerste instantie heel goed vind, na een maand of langer heel slecht blijken te zijn. Maar omgekeerd kan ook. Iets wat ik niet registreer, of niet zie zitten, blijkt opeens fantastisch te zijn.

Kijk bijvoorbeeld naar het werk dat daar in de hoek hangt. Het was goed maar het verhiel zich niet tot andere dingen die ik eerder had gemaakt. Het bleef te veel een open vraag. Toch realiseerde ik mij dat ik wel de ballen moet hebben om er opnieuw iets aan te veranderen. Het is al iets, maar het is nog niet goed. Je moet dan nog een stapje verder zetten en dan raak je het meestal helemaal kwijt. Dan heb je helemaal niets meer. Maar toch, als je blijft hangen in wat anderen wél al goed vinden maar wat jij net niet goed vindt, dan blijf je hangen in iets wat toch matig is.

Giacometti zei ooit in een interview dat hij het wel leuk vond als mensen op zijn atelier kwamen maar dat hij daardoor ook vaak enorm in de problemen kwam. De bezoekers vonden iets mooi waarvan hij wist dat het er nog niet was. Maar het werd voor hem ook moeilijker om dan met het werk door te gaan ookal wist hij dat hij uiteindelijk niet anders kon. Dat is de spirit die ik goed vind.

Werk je nooit te! Lang door aan een werk?

Jazeker, dat is ook mijn grote frustratie, en niet alleen van mij maar ook van mijn vrienden. Ik heb schilderijen die 10 kilo aan verf wegen. Ik ga soms echt eindeloos op ze door.

Palimpsest.

Het grappige is dat jij zegt dat jouw oeuvre eerst los van elkaar stond. Losse werken, die weinig verband met elkaar hadden. Ik vind dit een interessante gedachte want ik meen het verband wel degelijk te zien. Deze werken hebben een connectie met de eerdere schilderijen die je maakte. Die zwarte werken met een raster erover, die hadden ook samenhang. En ik zie ook een enorme samenhang met dit werk. Ik meen te zien dat jij geïnteresseerd bent in materiaal, in de ruwheid en het omploegen van het materiaal, verf op hout op doek. De structuur van de werkelijkheid, die gelaagdheid zie ik heel erg in dit werk terug. Je krabt letterlijk je schilderijen af en je schildert er weer overheen. Palimpsest; Afkrabben en dan weer lagen en betekenis aanbrengen.

Toen ik de eerste keer zo'n raster- schilderij maakte, wist ik zelf ook niet zo goed wat ik ermee aan moest, maar het bleef mij wel bezig houden. Maar vervolgens ging ik er een methode van maken en op die methode liepen die schilderijen uiteindelijk vast.

Toverspreuk

Methode is de dood in pot?

Ja.

Hoe zorg je ervoor dat dit geen methode wordt? Als het een methode wordt dan stop je en bouw je geen collectie op. Je stopt telkens. Hoe kan het dat je hier niet mee stopt? Is dat het uitschakelen van bewustzijn?

De toverspreuk is dat ik mij er nu heel bewust van ben dat wat mij het meest gaande houdt de dingen zijn die ik dus niet maak maar die er zonder mij ook niet geweest zouden zijn.

Als je dat een methode noemt dan kan ik daar mee uit de voeten.

Het is in ieder geval opener. Wat ik grappig vind is dat ik heel veel goede reacties op dit werk krijg. Goede en juiste reacties. Helaas vergeet ik vaak wat mensen zeggen maar de toon onthoud ik.

Mensen verhouden zich tot dit werk alsof ze zich, bij wijze van spreken, verhouden tot het karakter van een goede vriend. Het karakter van een goede vriend die je beschrijft in een metafoor. Zo beschrijven ze mijn werk.

Ik vertel nu een overtuigend verhaal aan jullie waarin ik zeg dat ik weet wat ik in handen heb. Tegelijkertijd beseft ik dat dit werk wat hier achter mij hangt, misschien wel het beste werk dat hier hangt, dat ik juist dát werk bijna niet had meegenomen. Ik heb heel veel aan dit werk toegevoegd. Zelfs hier, op deze plek, heb ik er nog dingen afgehaald maar voor een groot gedeelte maakt het zichzelf. En wat ik nóg specialer vind is, dat mensen hier zo op reageren.

Wovon man nicht sprechen kann, darüber muss man schweigen.

Het is dus nog steeds ingewikkeld. Het leuke aan dit werk vind ik dat ik er zelf, bij wijze van spreken, niet zoveel over te zeggen heb.

Het is gewoon. Ik heb er niets aan toe te voegen.

Er zijn geen woorden meer voor?

Ik vind dat heel troostrijk. Het werk spreekt een eigen taal, een taal die je kunt omsingelen met woorden. Dus als ik er iets over zeg dan moet je dat niet zo stellig nemen. Het is een poging om het te benaderen.

De uitspraak van Wittgenstein die vaak verbasterd wordt tot de woorden: als je er niets van weet moet je je kop erover houden; *Wovon man nicht sprechen kann, darüber muss man schweigen*. Er zijn geen woorden meer voor, er zijn dingen waar taal niet toereikend is. dus je kunt niets anders dan erover zwijgen.

Ik verlies mijzelf.

Ik denk dat wij allemaal denken in uitersten, niet perse extremen, in die zin dat we bestaan ervaren in diepte en hoogtepunten en dat we dat op een of andere manier tastbaar willen zien. Zoals bij een verslaving waarbij je ook steeds weer zoekt naar de vertrouwde herhaling van een kick of een roes.

En ik denk dat wat deze dingen goed maakt daarmee van doen heeft. Het is een vorm van getuigenis afleggen. Een tijdservaring. Wat deze dingen goed maakt is dat ze refereren aan hoe wij het bestaan ervaren en tegelijkertijd is datzelfde principe een onderdeel van hoe ze gemaakt worden.

Dus er is congruentie, overeenkomst, met de manier waarop je het maakt....

Ik verlies mijzelf in het maken. Niet dat ik als een beest te keer ga of zo, maar dat mijn identiteit oplost.

En als de kijker goed kijkt, verliest die ook zichzelf?

Ja, en dan gaat 't dus niet meer over de vraag hoe het gemaakt is. Misschien is 't een beetje vaag, sorry.

Het gaat er niet meer over hoe knap het geschilderd is.

Precies dat is een van mijn voornaamste ambities.

Zon

Wat is het verband tussen jouw werk en het ervaren van tijd?

Ik weet nog heel goed dat ik als zesjarig jongetje gedoucht had, in een onderbroekje in de vensterbank zat, en dat de zon mij vervolgens droogde. Dit heeft een onwaarschijnlijke indruk gemaakt; ik was mij ervan bewust dat ik in een moment stond. Ik viel ermee samen. Het is iets heel kleins...

Een andere belangrijke ervaring was op elfjarige leeftijd in Spanje. De zon ging onder en ik zag een mega geile rode vuurbal. Ik holde naar binnen, op

zoek naar mijn camera, maar die kon ik nergens vinden. Toen ik een minuut of wat later terugkwam was de zon verdwenen. Weg.

‘De wildernis bloeit door’ is de titel van deze tentoonstelling. Het is een hele mooie prozaïsche zin en komt uit een gedicht van Faverey. Toch ging het mij eigenlijk om een ander zinnetje van deze dichter:

Ik kom hier niet weg.
Toch kom ik hier terug.
alsof ik hier jaren weg was.

Je zit in een herhalend momentum waarbinnen alles oplost en je samenvalt met dat moment. Dat is iets wat me erg bezighoudt.
Het is een groot contrast met de ijdelheid om iets te willen maken....

Waarom is dat ijdelheid?

Ik weet ook niet of het ijdel is.

Je zoekt, het is hard werken, er is niets ijdel aan lijkt mij.

Het gaat tenslotte over dingen die geen sporen nalaten. Dat is de inspiratie.

Wil je iets zichtbaar maken wat geen sporen nalaat?

Het is een reflectie van datgene wat geen sporen nalaat. Het jongetje, dat opdroogt in de vensterbank, laat geen sporen na. Behalve dat het een herinnering is.

Je deelt iets wat belangrijk en mooi is. Dat is gul maar niet ijdel.

Ja, er is eerder tegen mij gezegd dat het gul is. Dat is mooi. Ik heb heel lang veronachtzaamd wat eigenlijk mijn kwaliteit bleek te zijn.
Je wilt heel lang zo goed zijn als dat wat je bewonderd. Het is heel wonderlijk om erachter te komen dat wat ik er eigenlijk goed aan vind, dat dat iets heel anders is.

Dan het succes?

Dan het succes, de status, de brute kwaliteit. En, dat er iets achter ligt dat vele malen belangrijker is want anders zou ik veel eerder gestopt zijn.

Als het ijdelheid was dan was je toch al veel eerder gestopt?

Ja, of, dan had ik wél heel mooie schilderijtjes gemaakt.

Dat is dus precies wat het niet is. Omdat je niet ijdel bent ga je telkens een nieuw proces aan. Je hebt hele mooie schilderijen gemaakt waar je gewoon geld mee had kunnen verdienen en dat heb je niet gedaan. Dat is dus het tegenovergestelde van ijdelheid maar is eerder dapper.

IJdelheid is niet het goede woord.

Ik ben eindelijk een beetje losgekoppeld van het eerdere werk. Van het zoeken naar bevestiging en veiligheid. Ik weet heel goed wat goed en niet goed is.

Vanaf je 16^e ben je altijd in je atelier geweest, heb je altijd werken gemaakt. Het vreemde is dat er ook altijd mensen zijn geweest die grote belangrijke collecties hebben en die veel van kunst weten, schilderijen van jou kochten. Maar toch vond jij ze niet goed genoeg?

De werken die ik verkocht waren ook altijd de beste die ik gemaakt had. Dat waren de hoogtepunten.

Wat van belang is om te zeggen, dat hoef jij niet te doen, dat koningin Beatrix veel kunst koopt net zoals bijvoorbeeld Mels Crowwel, en zij kopen ook jÓuw kunst. Zegt jou dat niets?

Zonder dat soort dingen was ik misschien niet doorgedaan.

Het is.

Sinds jaren treed je weer naar buiten met werk. Er is kennelijk een punt bereikt waarop je zegt dat het anders is dan voorheen?

Ja dat is zeker zo. Ik vind dit gewoon wél goed.

Kun je nog een keer uitleggen waarom dit, binnen jouw standaard wel goed is?

Als mensen op mijn atelier komen en de werken zich laten bekijken, dan zie ook ik ze pas echt goed. Het leeft, ik heb er niets aan verzonnen. Het praat binnen zijn eigen taal. Het werk spreekt tot mij zelf. Als mensen iets over mijn werk zeggen dan praten ze in metaforen zoals het licht door de bomen of de zon. Dan moet ik toch weer denken aan het jongetje dat ik ooit was en zich droogt aan de zon.

Voor mij hebben deze werken voldoende in zich om op een vrije manier aandacht op te eisen. Het is soeverein. Ik vind het niet mooi, niet lelijk, niet goed, niet slecht... Ik denk eigenlijk helemaal niet. Het is.